

REDACTIA
Arad, Deak Ferenc-utca nr. 20.

ABONAMENTUL
Pentru Austro-Ungaria:
pe un an . . . 20 cor.
pe 6 m. . . . 10 .
pe 3 m. . . . 5 .
pe 1 m. . . . 2 .
Vrîi de Duminică pe an
4 coroane.

Pentru România și străinătate
pe an 40 franci.

Manuscrise nu se înpolază.

TRIBUNA POPORULUI

ADMINISTRAȚIA
Arad, Deak Ferenc-utca nr. 20

INSERTIUNILE:
de un sic garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 b.
de fiecare publicațiune

Atât abonamentele, cât și
insertiunile sunt a se plăti
înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 502

Scrisori nefrancate nu se primesc

TULBURĂRILE DIN CROAȚIA.

Joi și Vineri în Dieta maghiară a venit vorba și despre tulburările din Croația. După vechiul său obicei, opoziția kossutistă a exagerat lucrurile, să voată cere astfel „măsurî excepționale” și cu o lovitură să isbească și în guvern, care nu știe să mențină ordinea, și în Croați, cari își bat joc de autoritatea statului ungar.

Cu exagerările a pățit-o însă opoziția, pentru că Joi a luat cuvântul și deputatul croat Tomasics Miklós și a arătat că lucrurile nu se petrec după cum raportează ziarele maghiare, ci acestea exagerează și astfel mai contribuie ca spiritele să se agite în Croația.

Același lucru l-a spus și contele Hédekváry, Banul Croației, care într-un interviu a zis, — apropos de revoluția și vandalismul dela Zagorja, unde se baricadase într-o cameră mică mai internă șeful de gară, reprezentantul curajos al ideii:

„Șeful stației din Zagorja, care nu știe decât ungurește, a raportat că popor croat înarmat l-a atacat și el a trebuit să fugă. Noi am aflat însă, că atacul a fost respins numai de soția șefului, singură. Ce „popor înarmat” a putut să fie cel pe care a fost în stare să-l respingă o femeie singură?”

A mai zis însă Banul: „Croații au dreptate, când consideră drept înfrângere faptul că un maghiar lat al direcțiunii calilor ferate (din Agria) numai inscripție maghiară s'a pus. Asta e contra legii și revolta pe Croați. Causa principală este însă că funcționarii calilor ferate de stat maghiari sunt intoleranți, necuviincioși, ba chiar bătărași față de poporul croat... Injură și vorbesc murdar despre Croați...”

Din parte-i deputatul Tomasics a mai zis în Dietă:

„E rău și aceea, că limba la căile ferate de stat din Croația este cea maghiară...”

Eată dar explicația pentru-ce Croații revoltați în primul rînd au năvălit asupra garilor!... Pentru-că mai mult —

zîlnic și aproape toți — sunt șicanați de slujbașii maghiari dela căile ferate, intoleranți, necuviincioși, bătărași, cum îi numește contele Hédekváry...

Nouă nu ne este greu să ne facem ideile despre purtarea acestor slujbași, educați să fie nu muncitori modești și conștiințioși, ci fie-care își închipue că trebuie să pozeze drept apostol al ideii și să siluiască conștiința tuturor celor cari nu vor să se închine utopiei!

De altfel dacă se aleg maghiarii cu vre-o învătătură pe urma acestor întâmplări, apoi una au putut înțelege: maghiarizarea n'are teren în Croația!

Li-o spune atât Banul, reprezentantul suprem al statului ungar în Croația, cât și Tomasics, care-i din partida amică Ungurilor.

Deputatul croat într-adevăr, eată cum a terminat vorbirea sa din Dietă:

„Și de altfel aș avea dreptul să vorbesc aici în limba croată. Nația maghiară are și ea dreptul să ceară limba maghiară în armată, dar din asta nu urmează că poate s'ajungă la rezultat. În Statul ungar sunt adică 20 milioane cetățeni; să așteptăți dar până-ce acești cetățeni vor fi toți Unguri, ș'atunci stau și eu alături cu d-voastră să cer în armată limba maghiară...”

Ironia au simțit-o șovinistii din Dietă, căci se năpustesc cu adevărată furie asupra deputatului croat care cu așa bătăcură se rosteste despre drept.

Chiar guvernamentală „Házánk” (dela 16 c.) scrie că „îndoita a stricat causei înțelegerii între cele două popoare, deoarece-ce a tras la îndoială supremația Ungariei, ba pe d'asupra a venit cu însinuirii...”

Urmarea ar fi să învețe decît minte și să nu forțeze un lucru care nu se poate realiza... Ați adică tot mai sunt Croați amici Ungurilor, este un partid întreg care proclamă necesitatea unei perfecte înțelegeri cu Maghiarii... Dacă însă în Ungaria ar ajunge lucrurile

ca toații să fie tratați conform perceri șoviniste, de sigur că întreaga Croață revolta.

„O doresc „marii patrioși?”

„Angi abdice” Budapesta, 15 Maiu. Poile ționale din l'esta aduc știrea și dau cauz, că președintele casei deputaților țzilele acestea își va da abdicerea. Politicheserrata de Apponyi în vremile grele armă a dat loc multor bătăcuti din partea Széll. Așa se explică și faptul, că M. la balul Curții dela 14 Maiu a vorbit toți miniștri și bărbaiți politici mai cauză, monat pe contele Apponyi l-a ignorastentativ.

Apponyi și-a tras consecvențele și a declarat-și va da abdicerea în președinție. Széll a l-a înduplecat să mai rămăe, căci va exera ca M. Sa să-l primească în audiență privată. Apponyi s'a învoit, dar a declarat că dacă în decursul zilei de azi nu i-se va satisfăcția asta, totuși va abdice. Artisanii lui Apponyi voiau la început să înduplece să abdice, ca apoi să-l re-aleagă lemonstrativ, dar grupurile Bánffy, Tisza, Andrássy nu s'au învoit căci nu vor să demostreze în contra regelui.

Opoziția a voit să aducă chestia pe tapet deja în ședința de azi a Dietei, căci fiind contele Apponyi președintele casei deputaților, în ignorarea lui ved știrbirea suveranității parlamentului. Voiau totodată să-l ședința a condus-o vice-președintele Tallian.

Cercurile politice așteaptă cu nerăbdare hotărîrea lui Apponyi, căci dela abdicerea ori rămănerea lui atîrnă și abdicerea ori rămănerea la putere a guvernului Széll.

„Credeul nostru: pace, binevoire”!

Cu inima plină de adevărată dragoste pentru biserica noastră, al cărei fiul și fruntaș este, dl Dr. Nicolae Oncu, într-un elan de însucșire a rostit aceste cuvinte.

Jupă lupte îndelungate și dăunoase pentru

dieceasa noastră eată, cu pace, bunăvoire și pătruns de credeul nostru a venit întru numele Domnului, Prea Sfinția Sa Arhiepiscopul nostru Ioan I. Papp.

Simplitatea moravurilor, virtuțile creștine, munca cinstită și curățenia sufletului s'au ridicat la valoarea de principii conducătoare în viața noastră bisericească-națională. După lungă veduvie, Eparchia Aradului dobânditu și a Pastorul dorit de obștea fruntașilor, ce represintă poporul.

Credeul nostru: pace, bunăvoire preșidează asupra diecesei din aula episcopoească. Dela Arad la Sibiu și napoi, cucențul de ordine: strângerea rîndurilor, dragostea frățească întru mărirea lui Dumnezeu și spre lauda și înșlorirea neamului.

Toată suflarea ortodoxă din diecesa Aradului, cu dragoste și sete a așteptat realizarea credeului nostru

Toți, așa dar, au dreptul să se bucure în inima lor, că ne a adus Dumnezeu pe bărbatul, care, în pace, bunăvoire lumină va răspândi și izvor de bunătațe va fi pentru eparchieții seu.

În aceste momente solemne, înălță-ți fruntea, Române, și crezi în Pronia D nezeului Tău, care te păzește și iubind te cărtă, pentru întărirea ta.

În aceste momente solemne scoate din inima ta inimă frica, îndoiala, păcatele toate, și lasă duhul iubirii să troneze întrînsa!

Pregătește cele din lăuntru ale tale spre bucurie, că credeul nostru s'a împlinit pacea

Fii curat ca aurul, tare ca diamantul și stai împrejurul Arhiepiscopului Tău cu pace și bunăvoire, ca să îplinești porunca Apostolului Pavel I Tessaloniceni cap 5, vers 12: „Și vă rugăm, fraților, să recunoașteți pe cel ce se ostenește între voi, și pe mai maril voștri în Domnul și pe cel ce ve sfătuesc. Și să-i preapretinți în iubire pentru lucrul lor și fiți în pace între voi”.

O inimă ca și a ta, Române nu-l făcută pentru simțeminte urite, josnice. Din neam mare ești, inimă mare fi-a dat D nezeu. Ca o grădină frumoasă încântătoare, plină de pomi roditori să fie inima ta.

LA ROMA...

VI.

Vaticanul.

O decepție, pentru cei cari s'au așteptat să vadă un palat mare, imponent: pentru-că — cel puțin ca exterior — Vaticanul nu este o clădire, făcută după un plan unitar, ci o îngrămădire de clădiri, lipite una de alta, aproape în disordine... Interiorul Vaticanului cuprinde însă bogății nespuse. Intocmai, cum de pildă, fiecare capelă din catedrala S-t. Petru amintește de munca unui șadesea două și trei măestri geniali (capela Gregoriană e de Michelangelo și Giacomino della Porta, capela Clementina de Michelangelo), așa și la Vatican: fiecare papă a adăogat ceva ș'a avut pictorul și sculptorul său favorit, care apoi viața întreagă a petrecut-o pictînd câte o sală ori două și atâtea pânze rămăse celebre.

Astfel, cine n'a auzit de Capela Sixtină din Vatican, făcută din ordinul lui Sixtus IV, capela care ne amintește de desenul lui Baccio Pintelle, de pic-

tura lui Boticelli și a lui Michelangelo?...

Pictură murală religioasă mai minunată nu se găsește nicăiri. Te uimește prin mulțimea scenelor și figurilor. Michelangelo a zugrăvit aici Creațiunea lumii, pe profeți și sibile. Frescurile d'asupra altarului represintă Judecata cea din urmă. N'a fost pe vremea aceea pictor care să nu fi contribuit cu munca sa la înfrumșetarea acestei capele. Luca Signorelli a zugrăvit Promulgarea legii vechi și pe Moise în Egipt, Sandro Botticelli: Moise ucizînd pe Egiptean și Isus tentat; Roselli: Trecerea Mării Roșie, Vițelul de aur și Predica pe Munte; Perugino: Botezul lui Isus etc. etc.

Capela Pauliană e făcută de Sangallo, din ordinul lui Paul III. Picturile sunt de Federico Zuccari, Michelangelo și Sabattini.

Raffael este măestrul ale cărei picturi le admirăm aici mai mult.

În sala numită „incendio di Borgo” a zugrăvit incendiul dela 847, justificarea lui Leon III în prezența lui Carlo Magno, victoria lui Leon IV asupra Saracenilor și încoronarea lui Carlo

Mano (800). Plafonul acestei camere a fost zugrăvit de Perugino, după cum zugăvise atât Perugino cât și Luca Signorelli și alți pictori săli întregi aic dar din ordinul lui Iuliu II, Raffael a zugrăvit el peste frescurile colegor săi.

În sala „școalei de Atena” este un dintre cele mai celebre picturi de Raffael: Plato și Aristotele inconjurați de discipoli; apoi Socrate și Alcibiade, Dgene și Pitagora etc. fiecare îndealindu-se cu ale sale. Pe Archimede l'uzugrăvit Raffael luând de model pe Bramante, după cum însuși marele mestru și colegul său Perugino e zugrăvit în această celebră frescă.

Pe alt perete e Disputa, tot așa cumîtoare lucrare, pe al treilea Olimp, cu poezii mari Omer, Virgiliu, Ite etc. A patra frescă mare e Jupiterdența, reprezentată prin cele trei tute: Prudența, Temperanța și Forța. r d'asupra ferestrelor scene istorice pe vremea lui Gregoriu IX și a înraturului Iustinian.

Pictura tavanului e de Raffael și eruzzi.

În „Camera Eliodor” vedem pe Iodor, regele Siriei, isgonit din tem-

plul Ierusalimului; desenul întreg e de Raffael, dar o parte în culoare a fost lucrată de Cremonese. Aici e apoi Miracolul dela Ostia și S-tul Petro eliberat din închisoarea lui Irod.

În „Salonul Constantino” Raffael a desinat învingerea lui Constantin asupra lui Maxentiu; n'a ajuns să se apuce însă și de lucrarea în culori, ci aceasta a fost executată de Iulio Romano, sub Clemente VII. În sala asta Francesco Penni a zugrăvit Botezarea lui Constantin de S. Silvestru.

Dacă n'ar fi zugrăvit însă altceva decăt cele din „Logia di Raffaelo”, despre care celebrul Vasari a zis că nu-și poate imagina ceva mai frumos, și Raffael ș'atunci rămănea nemuritor... Dar găsim încă și în alte săli ale Vaticanului: „Schimbarea la față”, „Incoronarea Maicei Fecioare” și „La Madonna de Foligno”, fiecare luată separate ominune a artei; Raffael abea împlinea vârsta de 24 ani, când a zugrăvit această din urmă pânză.

De altfel nu o jumătate de zi, cât am stat noi în pinacoteca Vaticanului, ci șeptemăni de zile ai putea sta și dintr-o admirare în alta o poți duce,

Ți a dat Dumnezeu ochi limpezi și minte chibzuită: ascultă glasul Arhierelui Teu iubit urmează înflegător sfaturile sale chibzuite, ferește-ți sufletul de alunecări păcătoase și cu cei fără de lege nu te însoți!

De vești iubi legea ce ve învață Arhierul, ve aștepta bucuria prorocită de pro-rocul Jeremia (Cap. 30 v. 19, 20, 21); „Și din gura lor va eși laudă, și vocea celor ce se bucură. Și-i voi înmulți și nu se vor înpuțina: Și-i vor mări, și nu se vor înjosi. Și copiii lor vor fi ca mai înainte, și adunarea lor se va mări înaintea mea.”

Dela Domnul este aceasta, frați români deci sus inimile! Pe stăpânul și Arhierul nostru, Doamne păzește-l mulți ani.

Cherechiu, Maiu 1903.

Pr. Al. Munteanu al lui Vasile.

Sistemul de controlă la bănci.

In urma abuzurilor și defraudărilor făcute la băncile din Germania, Austria și Ungaria, s'a scris foarte mult despre sistemele de controlă, cari ar trebui să se introducă la institutele de bancă.

Specialiștii din toată lumea au scris deja biblioteci întregi în chestia de controlă la bănci.

Ziaristica noastră încă s'a ocupat cu chestia aceasta, de și la băncile românești nu s'a defraudat, dar mai mult s'a interesat de chestia aceasta primul organ în cele financiare, „Magyar Pénzügy” din Bpesta, a cărui prim-redactor lucrează la un operat mai mare despre sistemul de controlă la institutele de bancă.

Cu ajutorul mai multor bărbați de specialitate din străinătate și de aici, a adunat material de valoare și pentru întregirea acestuia a emis pe colaboratorul său intern care a și vizitat circa 50 institute de bancă fruntașe din țeară.

Ziarul „Magyar Pénzügy” în numărul său din 14 Maiu a publicat la loc de frunte cu rezultatele obținute de colaboratorul său cu această ocaziune și între altele constată, că acesta a fost bine primit în special la băncile săsești și românești — și împrejurarea aceasta o ridică ca un semn, că chestia națională nu pune pedeci ca institutele de bancă să nu poată conlucra împreună pacinic, întru ridicarea vasei, nimbului și a creditului la un nivel mai înalt.

Constată, că nu e de lipsă, după cum s'a susținut din mai multe părți, — ca statul să intervină și să controleze institutele de bancă.

A aflat între institutele provincie institute bine conduse modern organizate.

Intre aceste la locul priaminteste pe „Victoria”, institut de economii din Arad băncile s'au din Sibiu etc. etc. și Albina.

Not am știut, că banca „Victoria” e solidă și de model organizat, dar totuși atunci când cel mai deosebit organ de specialitate din țara noastră, nu putem decât să felicităm conducătorii și direcțiunea „Victoria”

DIN ROMÂNIA.

Montarea monumentului C. Brătianu continuă cu cel mai mare interes.

Mercuri s'a început așezarea stăruie în cele patru colțuri ale monumentului a celor patru statui cari reprezintă: Paotismul, Elocința, Curajul și Prudența.

In urmă se va așeza, în față, un nou grup compus dintr'o româncă povestitoare copil, faptele mărețe ale lui Ioan Băianu ear îndărătul soclului un ânger, Genii României, rupend lanțurile trecutului.

Domeniul Coroanei. In ziua de St. George a. c. s'a ținut pe Domeniul Coroanei Gherghița din județul Prahova, în prezența dlui Ioan Kalinderu, administratorul Domeniului Coroanei, expoziția anuală și concursul de vite ale locuitorilor în comunele: Balta-Doamnei, Ciurmuș, Mei-Petchi și Gherghița.

După cercetarea fiecărei categorii de vite, dl Ioan Kalinderu, administratorul Domeniului Coroanei, a ținut locuitorilor o instructivă cuvântare prin care a arătat folosese ce vor avea țeranii din creșterea rațională a vitelor, indemnându-i și sfătuindu-i a avea pentru vitele lor toată sollicitudinea, căci numai așa vor putea merge înainte pe calea progresului și-și vor putea îmbunătăți starea lor materială.

Dl Kalinderu a arătat că adm. Regale, în vederea stăruie materiei țeranilor. D-sa a sfârșit urând Familia Regale să trdească ani mulți, la care toți locuitorii au răspuns cu nesfârșite strigăte de ura să trdească. Corul școalei din comuna Ciurmuș a cântat mai multe imnuri patriotice și în urmă s'a procedat la împărțirea a 37 premii în valoare de 400 lei locuitorilor de pe Domeniul Gherghița, ale căror vite au fost constatate de juriu ca mai frumoase și mai bine îngrijite.

Animalele premiate au fost în urmă fotografiate în amintirea acestei frumoase serbări.

Excursiuni de studiu la institutul pedagogic din Arad.

Elevii institutului ped.-teol. gr.-or. român din Arad zilele acestea au făcut pentru prima oară excursiune de studiu pe la diferitele stabilimente industriale.

Inceputul să se facă cu cercetarea stabilimentelor industriale și comerciale din loc. Dup'aceste ar urma vizitarea altor stabilimente din provinciile și țara, din capitală sau alte centre mari industriale și comerciale.

Institutul nostru dispune de mijloace prea modeste pentru a ne avânta în speranță la mai îndepărtate excursiuni. Facem cât ne permite punga proprie, spriginiți de bunăvoința d-lor proprietari numai.

Prima excursiune de studiu au făcut-o elevii preparandiilor la 8 Mai nou vizitând fabrica de papir de pe malul Murășului, apoi două îngrășătoare de rimători, ear a doua excursiune s'a făcut la 13 Maiu la fabrica de spirt și drojii și la moara mare alui Neuman din Arad-Șega, unde elevii au prilej să viziteze și îngrășătoare de model de boi.

Că ce înseamnă aceste excursiuni numai acela o și spune care a fost de față și a observat cu ce interes priviau elevii la diferitele laboratoare, la succesele produse prin fabricile aceste.

In sirele de față numai două lucruri vrem să constatăm, că s'a făcut deja primul început de acest fel de excursiuni, și să dăm o scurtă și în urma spațiului îngust o superficială dare de samă despre cele văzute.

La fabrica de papir. Conducătorul ne duce prima oară în despărțimentul unde cu ajutorul științei tehnice omul e astăzi în stare a încredința unei mașine, ca să aleagă firele de paiu, să le desfacă și să le taie nodurile cari nu sunt bune pentru fabricarea papirului.

De aici am intrat în destilatorul fabricii. Aici în rezervoare mari — de câte 5—600 Hektolitri — apa se destilează, fiind-că conține elemente stricicioasă coloarei hârtiei. Am intrat după aceea în stabilimentul unde se pregătește — ferb — paiele pentru papir. In niște vase uriașe în forma unui glob se varsă paiele, unde să ferb în leșie. Paiele aceste ferte și

ajutorul soției se curățesc și albesc și apoi în starea de aluat se supun unei noi proceduri, de unde curge printre sute de suluri mai târziu papirul frumos și alb ca zăpada.

Dela fabrica de papir am cercetat două îngrășătoare de rimători, una a lui Dobru din Arad. Cum trebuie să alegi și reparazi, să nutrești și nobilitezi acest soi de animale atât de folositor aici poți să o înveți. Intre deosebitele rase de rimători mai mult ne-a surprins și mai tare a plăcut tuturor rassa York-Shire, despre care a zis proprietarul, că e foarte rentabilă și la sate, dar mai ales ar fi bine, dacă poporul dela sate și-ar câștiga pentru încrucișare rimători de aceștia. Nu trebuie s'o

trimiti la scrumat la câmp, dar se îndestulește cu ori-ce mâncare uscată acasă.

Vizita dela 13 Maiu valorează pentru elevii nostri câte-o mică expoziție. Moara și fabrica lui Neumann din Arad-Șega sunt o colonie întreaga. Aproape la 900 persoane își câștigă aici existența.

La zi duc marfa pentru piețele din țeară și continent — și în Anglia să expoartă de aici spirt — de aci patruzeci-cincinci de vagoane. Circulațiunea banilor e la zi cam 5—600 mil de coroane.

Pentru transport fabrica are la dispoziția sa locomotivele ei și trenul său până la gara din Arad. Mai înainte am cercetat moara cu 5 etaje. Ni-s'a arătat și explicat cu de a minuntul cum să alege grâul și prin ce proceduri se ajunge la fărințele de sof deosebit. Toate ad oculos! E imposibil să dai o icoană fidelă despre acest mecanism minunat, poate atunci dacă ești specialist. Grâul intră dintr'un coș în celalalt până ce e curat ca aurul, apoi mai intră tot pe calea automată în măcinătoare de unde apoi în același chip intră în diferitele secte, de unde apoi intră fiecare farină într'o țeve și de aici în sac. Numai la legarea sacului de farină și turnarea grâului în primul coș al lipsă de om. Zi de zi sunt aici 70000 de măști metrice de farină. Din moară am plecat să vedem îngrășătoarea de boi. In cinei despărțimente mari stau culcați 1200 de boi toți de Svițera, grași și frumoși, pentru piața din Viena.

Despre arangementul fabricii de spirt și de drojii, despre pregătirea cucuruzului, orzului, rafinarea spirtului e prea îngust cadrul unei dări de seamă. Ne-am convins însă cu totul, că pentru ce e așa de scump spirtul de 96—8 grade. Elevii au fost toți îndestulți cu cele văzute și mulțumită să cuvine dlor proprietari și conducători, cari cu atâta afabilitate ne-au primit în toate locurile.

Cu elevii erau profesorii Ioan Niculescu, George Ciuhandu, Nicolae Mihulin și Ioan Costa.

Un participant.

Socialism între poporeni români din împrejurul Clujului.

Cluj, 14 Maiu

Vă avisez despre o tristă simptomă. Socialiștii cari în tot locul fac schimbări, au început a agita și poporul nostru român, care a fost și este cunoscut de cel mai lotal și de cel mai tăcut între toate naționalitățile din țeară.

Pacea frumoasă au vrut să o schimbe ceata „luminărilor” făcend propagandă ideilor socialiste.

Cu înfrustrare am văzut, că la 1 Maiu, în conductul demonstrațiilor socialiste, au luat parte și poporeni români, cari strigau animați, nu altceva decât:

atâtea capo-d'opere sunt îngrămădite aici. Insemnez încă pe cele în față căror mai ales sta lumea extasiată: Maica Fecioară la staul, de Murillo; Comuniunea lui Girolamo de Domenichino; St. Sebastian, de Tiziano; Magdalena, de Guercino; Madonna și Restignirea S-tului Petru, de Guido; St. Girolamo, de Da Vinci; Christ între îngerii, de Coreggio. Ah, ce frumusețe și câtă simțire... Imi venea să plâng de emoție și de trei ori m'am întors la această pânză a deliciosului Coreggio...

Nu e mai puțin bogat Vaticanul în ceea-ce privește pictura modernă.

Cât despre muzeul de antichități, nicăiri în lume nu găsești atâtea capo-d'opere de ale marilor sculptori greci și români, adunate din toate părțile lumii. Sunt multe îndeosebi din Egipt, strânse la un loc din ordinul papei Grigoriu XVI. Tot sub acest Pontefice s'a înființat așa zisul „Museo Etrusco” (în două-zeci de săli). „Galeria Statuilor” s'a construit sub Clemente XIV, „Sala animalelor” sub Piu VI; „Belvedere” e opera lui Bramante; în patru salette sunt, între altele: Perseus și doi pugilatori, de Canova, Mercur și apoi

grupa celebră Laocoonte, descoperită în 1506 la Termele Titu; Tot aceste statua lui Plinius tinerul (de Polidor și Atenodoro) despre care Michelangelo a zis că e un miracol al artei plastice. In „Braccio Nuovo” e Gnimede, atribuită lui Fidias, Amasna, de Policleto, Pius VII, de Canova.

Dl Tocilescu a explicat vre-o două ore p'aici, oprindu-se, bine înțeles, numai la obiectele mai celebre.

In dosul Vaticanului și a bisecii S. Petru, pe dealul care se întinde până la muntele Gianicolo, e grădina — năpârăția Papei, care de cum se alte, nu mai iese din Vatican decât în această grădina.

Forul Traian

Cel mai sfânt loc în urbea eteră! Înțeleptul Traian aici se sfătua cu strănii Romei și tot aici își aduna generalii, nainte d'a porni la lupte. D'ei se cârmuța vasta împărăție. In for a basilica, unde se împărțea dreptat, ș'o bogată bibliotecă. E strimt loc, dar erau mărețe alcătuirii pe el. Barbarii au trecut însă și pela for și n'au putut pustii el, a îngropat vreme așa că ce vedem azi, din pământ

trebuit săpat. Intreg forul e cu vre-o cincinci metri mai jos decât suprafața ce împrejmuiește pieța Traian.

Forul acesta e de altfel opera arhitectului Apolodor, cel care a construit și podul dela Severin, pe unde a trecut în Dacia oastea lui Traian. Celebra columnă s'a ridicat la 113 de Senatul Romei în onorea divului împărat. Soclul e de cincinci metri ear columna însași de 27 metri. Atunci avea în vârf statua lui Traian, din bronz, cu auritură, acum are pe S-tul Petru, modelat de Giacommo dela Porta. Atât pe pedestal cât și pe columnă sunt sculptate basoreliefuli cari pe lângă valoarea lor artistică, apoi mai au însemnătatea că luminează multe părți din istoria strămoșilor nostri.

Pe ușa soclului, de unde urci p'o scară spirală până în vârful columnei, este ficsată cununa de bronz depusă în toamna anului 1900 de Români veniți acolo sub conducerea marelui naționalist V. A. Urechia. Până să se poată ficsa acolo această coroană, Urechia și Tocilescu au avut de alergat, deoarece-ce ambasadorul Austro-Ungariei se amestecase la mijloc și voia să pună greutăți, ca guvernul Italiei să nu con-

ceadă aceasta. Ministrul Baccelli nu putea să cedeze însă, fiind chiar el de față la serbarea ce s'a dat când Români au depus coroana pe soclul columnei.

Se mai găsesc aici coloane de granit, ciuntite însă și unele răsturnate, precum și multe rămășițe din palatele d'odinioară.

Forul Roman.

Construirea acestuia se confundă cu însași prima epocă a vieții Romei, când strămoșii nostri se aliașeră cu Sabinii. Și după toate semnele, până în secolul XI multe alcătuirii de pe for au stat întregi. Robert Guiscardu are trista celebritate de a-i fi dat lovitura de grație... Și așa însă, că e o grămadă de ruine, e impunător. Incepe în dosul Capitolului, unde-i Ripa Tarpeiană, și trece la Nord de Muntele Palatin, cuprinzend, așa zicend, valea largă dintre acest munte și Eschilin.

Aici erau toate oficiile publice, Curia sau aula Senatorială, „Comitium”, locul de întrunire al cetățenilor Romei.

In partea stângă e templul lui

Vineri 22 Maiu 1903

Irevocabil ultima reprezentațiune.

CIRCUL HENRY

ARAD, Piața Boekó.

Duminică, 17 Maiu 1903

2 Reprezentațiuni mari

Programă nouă.

După amiază la 4 ore prețuri reduse,
sara la 8 ore prețurile obicinuite.

1.000.000

KORONA
ESETLEG A LEGNAGYOBB NYEREMÉNY!!

JEGYZÉKE az
55,000 nyereménynek.
Legnagyobb nyeremény a legeszerencésebb esetben
1.000.000 korona.

Korona	
1 jutalom	600000
1 nyer. I	400000
1 " "	200000
2 " "	100000
1 " "	90000
2 " "	80000
1 " "	70000
2 " "	60000
1 " "	50000
1 " "	40000
3 " "	30000
3 " "	25000
3 " "	20000
3 " "	15000
36 " "	10000
67 " "	5000
3 " "	3000
437 " "	2000
603 " "	1000
1528 " "	500
140 " "	300
21450 " "	200
4850 " "	170
4850 " "	130
100 " "	100
4850 " "	80
3350 " "	40
55.000 nyer. és jut.	14.459.000

Az összes nyeremények 5 hónap alatt kisorsoltának és készpénzben fizelendők.

II Noroc exceleit II la TÖRÖK.

Mulți s'au fericit prin noi.
S'a câștigat dela noi mai mult
de 10 milioane de coroane
In toată lumea cele mai noro-
coase lose se trage dela loteria noastră

110,000 lose cu **55,000**

LOSE CU CÂȘTIG se va pune pe
sorti, adică va câștiga jumătate din
toate losele ce se vor trage, după-
cum arată nota de mai la vale.

In 5 luni se va trage la sorti
14 milioane 459 mii de coroane,
ce e un capital colossal. Toată cam-
pania noastră e sub priveghierea
statului.

Prețurile clasa I de lose sunt urmă-
toarele:

o optime (1/8) fl. — 75 sau 150 cor.
un pătrar (1/4) " 150 " 3— "
o jumătate (1/2) " 3— " 6— "
un întreg (1) " 6— " 12— "

Losele vor fi distribuite după ce banii
se vor trimite, sau poste restante.

Se poate comanda până:

22 Maiu a. c. st. n.

Casa de bancă a lui

Török A. și soțul

— BUDAPESTA —

Cea mai mare casă de le!

Loteriile mai de frunte ale noastre sunt:

PRINCIPALA: VI, Teréz-kört 46/a.

LATERALE: 1. Váci kör 4

" 2. Muzeum knt 11.

" 3. Erzsébet-knt 54.

Serisoarea pentru comandă se taie. Banca **Török A. și soțul**, Budaesta.

Vă rog a-mi trimite ..... losuri originale de I-a clasă de ale loteriei de clasă I prună
cu planul oficios.

Suma de ..... Coroane { Vă rog a o rambursa } se nu ovine
o trimt cu mandat postal } se ște.
o alătur în note de bancă (în timbre)

928 8-8

Adresa corect

A. VERBOS și FIILUL,

Fabricant de mobile

== Arad, Calea Andrássy Nr. 6. ==
Filială în Mediaș.

Atrage atenția onor. public și-l roagă să viziteze

== Marele seu magazin de mobile ==
dela fabrica augmentată.

Are în magazin mobilele celea mai moderne luate
în stiluri deosebite; asortiment bogat. 939 4-20

Imprumuturi de bani pe amortisare

mijlocese pe lângă condițiile cele mai avantajoase, pe moșii și
case în orașe cu 4%, 4,5 și 5% și amortisare de

20, 25, 30, 50 de ani,

adecă în camătă e socotită atât camăta cât și amortisarea din capital.

Principiul meu e îndestulirea M. On. public, care vrea să
facă imprumuturi ipotecare.

Imprumuturile se plătesc în bani gata, scrisorile ipotecare se
plătesc cu valoarea lor nominală. Spese prealabile nu sunt, tacsele
mi le socotese ulterior.

Pentru deslușiri mai detaiate a se adresa la

HERZOG SÁNDOR

Arad, strada Weitzer-János Nr. 15, ușa 7.

Dulapuri de gheață

== de cea mai perfectă construcție se pot căpeta la ==

SZABÓ ALBERT,

== Arad, Aczel Péter-uteza Nr. 1 ==

(vis à-vis de intrarea teatrului)

Sticlărie, porcelan, materie de electricitate, corpuri lu-
minătoare de petrol, recuisute de bucatărie, argintării de
China și articole de lux în mare asortiment. 947 4-

Serviciu prompt.

Telefon Nr. 239.